

Psychologische thriller

MARELLE BOERSMA

Moederziel

*Aan je familie
valt niet te
ontkomen*

DE CRIME COMPAGNIE

Psychologische thriller

MARELLE BOERSMA

Moederziel

*Aan je familie
valt niet te
ontkomen*

DE CRIME COMPAGNIE

VAN DE AUTEUR VAN *Vals Alarm*

Myrna lijdt aan ms. Toch probeert ze zo onafhankelijk mogelijk te functioneren. Als er een nieuwe liefde in haar leven komt, voelt ze zich beter dan ooit. Maar dochter Josje is niet gecharmeerd van haar moeders nieuwe vriend. Ze trekt bij Myrna in, om voor haar te zorgen. Zegt ze. Al snel neemt ze het hele huishouden over. De familieband wordt aangetrokken; strak en knellend. Dan wordt er in haar tuin een dode vrouw gevonden...

'Een uitstekende, bijna claustrofobische thriller.'

HELEEN SPANJAARD, MARGRIET

'Superspannend boek voor donkere winteravonden.'

LONNEKE BÄR, JACKIE MAGAZINE

'Moederziel raakt je tot in het diepste van je ziel.'

EVA KRAP, BANGERSISTERS

Marelle Boersma schrijft boeken over verborgen leed. Verhalen die morgen zomaar kunnen gebeuren. Ze heeft al zes thrillers op haar naam staan, waaronder Vals Alarm die is genomineerd voor de Crimezone Award 2012 als

'Beste Nederlandstalige thriller'. Marelle is vaste columniste op Libelle.nl

MARELLE BOERSMA

Moederziel

© 2013 De Crime Compagnie en Marelle Boersma
Omslagontwerp Cunera Joosten
Verzorging ePub Michiel Niesen, ZetProducties, Haarlem
Foto omslag © Simmisimons

ISBN 9789461090768f
NUR 332

Meer informatie over De Crime Compagnie op www.crimecompagnie.nl

Proloog

Jaren geleden heb ik bezworen dat ik er nooit in zou gaan zitten, maar nu ben ik blij met mijn rolstoel. Ik merk dat ik neurie als ik naar buiten rijd om de geur van de lente op te snuiven en misschien zelfs een vleugje zomer mee te pikken. Het is nog vroeg en de zon piept net boven de dijk uit. Het lijkt alsof de voorjaarsstorm gisteravond alle problemen heeft verwaaid. Peter staat met zijn hoofd tegen de kastanje geleund. Mijn buurman lijkt met de boom vergroeid zoals hij daar staat in zijn bruine kleding en de donkere pet die zijn rode haar verbergt. Bomenfluisteraar, zo noemt mijn dochter hem.

‘Goedemorgen, Peter.’

Geen enkele beweging, alsof hij wortel geschoten heeft.

‘Lekker weertje, niet?’ Mooi dat ik me niet laat negeren.

Peter denkt daar anders over.

Ik werp een blik op het buurhuis en probeer de duisternis achter de ramen te doorgronden. Ina staat vaak verstopt in de schaduw naar me te loeren, maar vandaag is er geen beweging te bespeuren. Gelukkig maar. Ina klaagt over elk grassprietje dat scheef staat.

Nu eerst naar de Japanse kers, de boom blijft toch het pronkstuk van mijn tuin. Zou hij het noodweer goed hebben doorstaan?

Maar direct als ik de achtertuin bereik, zie ik de chaos al. Het is vreselijk. Afgerukte takken en een tapijt van bloesemblaadjes, die hier en daar opgehoopt liggen als sneeuw verkleurd door straatvuil. Stil bekijk ik de schade.

Ineens trekt een afwijkende kleur mijn aandacht. Een afgewaaide tak? Of...? Ik rijd van het pad af en zie tot mijn verbazing een punt van een schoen onder de struiken uitsteken. Een werkschoen, vol tuingrond. Zoals Ina altijd aanheeft.

Ik buk voorover en iets wits schemert door de bladeren heen. Bij de schoen. Aan de schoen. Het dringt tot me door, maar ik begrijp het niet. Of ik wil het niet begrijpen. Ik ga met mijn tong over mijn droge lippen en pak het uiterste puntje van de struik beet. Voorzichtig til ik hem op, terwijl mijn ogen de schoen niet loslaten.

Dan zie ik haar.

Van schrik laat ik de struik schieten en deins achteruit. Mijn maag protesteert heftig, terwijl het beeld zich in mijn hoofd vastzet. De vegen op de witte huid. Het bemodderde gezicht verpakt in plastic. De halfopen ogen die geen enkele glans meer vertonen. Haar mond volgepropt met blaadjes. Bloesembladjes. Ina's lichaam is omringd door de bloesems die ze haatte, alsof ze opgebaard ligt. Terwijl mijn ademhaling schokkerig mijn mond verlaat, denk ik aan haar woorden, haar dreigementen. Eigen schuld, wil ik roepen. Je verdiende loon!

Kokhalzend ruk ik me los van het tafereel en duw met kracht mijn pookje naar voren. Weg moet ik.

Dan zie ik Peter.

Veel te abrupt stop ik waardoor ik bijna van de rolstoel schiet. Hij staat nog steeds tegen de stam aan, alleen nu met zijn gezicht naar mij gericht. Hij kijkt naar me met ogen die niets zien. Die langs me heen staren.

Hij weet het. Hij wist het al.

Ook al woon ik mijn hele leven in Zeeland, de ondefinieerbare zilte geur blijft bijzonder. De frisse zeelucht prikkelt mijn zintuigen. In mijn voortuin duiken overal bloemen op. Ik hou van de kleuren waarmee steeds een volgend seizoen wordt aangekondigd.

Ik stuur mijn rolstoel handig om de kuilen in de weg, soms vraag ik me af of ik ze zelfs blindelings zou kunnen ontwijken. Het lijkt me een uitdaging, maar toch ga ik dat niet in mijn eentje proberen. Er zijn al uitdagingen genoeg in mijn leven. Eenmaal boven op de dijk zie ik de uivormige toren van de kerk die fier uitsteekt boven Yerseke. Aan de andere kant hangen witte wolken in een dunne laag boven de Oosterschelde, alsof ze samengedrukt worden tussen de warmte van de zon en de kou van het water. De dijken geven een machtig gevoel van veiligheid.

Er gloeit warm geluk in me. Ik ben gelukkig, ja, dat durf ik zomaar te zeggen. Overal om me heen zie ik vrolijke mensen. Iedereen lacht. Is dat de kracht van de zon? Of van de naderende lente?

Ik hobbelen over de keien van het kerkplein en stuur voorzichtig tussen een bankje en een fietsenrek door. Vandaag laat ik mijn humeur niet verpesten door de onnadenkendheid van gemeentemensen die overal obstakels neerzetten.

Pas bij de broodafdeling van de supermarkt komt het idee in me op: ik ga wat lekkers kopen. Als ik thuis ben ga ik direct Saar bellen en haar uitnodigen, samen met kleine Jeffrey. Ik heb mijn kleinzoon misschien al zes weken niet gezien en ik verlang naar dat mannetje. Hij is gek op appeltaart en zou heerlijk in de tuin kunnen spelen. Natuurlijk is het ver rijden voor Saar, maar ik weet zeker dat ze dat ervoor over heeft.

Voor de vitrine met gebak stop ik. Er is niet veel keuze meer. De enige appeltaart die er nog is, staat helemaal achteraan. Ik draai

mijn rolstoel heen en weer, en schuif zover als ik kan naar de zijkant van mijn zitting. Mijn vingers raken de doos, maar echt grip krijg ik niet.

‘Kan ik misschien behulpzaam zijn?’

Ik schrik en kijk omhoog. Achter me staat een man, verzorgd, glad geschoren, stropdas. Wie draagt die tegenwoordig nog? Zijn ogen lachen me vriendelijk toe vanachter een rood montuur, en laten alles in de winkel naar de achtergrond verdwijnen.

‘Welke taart wilt u hebben?’

‘D-de appel,’ stotter ik.

‘Uitstekende keuze. Het is dat u er het eerste was, anders had ik dit laatste exemplaar geconfisqueerd. Dave, Dave van Dalen.’ Hij steekt me een hand toe.

Ik weifel en denk aan mijn krachteloze hand. Maar hij lacht alweer en buigt dan over me heen naar de appeltaart.

‘Waar wilt u hem hebben?’

‘Graag hier op mijn schoot. Dank u wel.’

‘Feestje?’

Ik heb geen idee waar hij het over heeft. Ik voel allerlei feestelijks in mijn lichaam, maar dat kan hij toch niet bedoelen?

‘Bent u misschien jarig?’

‘Myrna,’ antwoord ik schuldbewust. Wat dom om mezelf niet voor te stellen. Maar als ik zie dat hij heel ontspannen tegen de vitrinekast aan gaat staan, zakt de onrust wat weg. ‘En nee, ik ben niet jarig. Ik krijg hoog bezoek.’

‘Aha. Mag ik raden?’ Er flonkert iets ondeugends in zijn ogen.

Ik knik zo fel dat er een lichte duizeling in mijn hoofd ontstaat. Niet nu, denk ik en ik doe mijn best om niets te laten blijken.

‘Eens kijken. De koningin?’

Ik schud heel voorzichtig nee.

‘De burgemeester? De hond van de burens? De appelkweker?’ Hij werpt een blik op mijn taart.

Ik schiet in de lach. ‘Nee, maar ik zal een stukje voor hem bewaren. Mijn kleinzoon komt.’

‘Dat is fantastisch. Wat mooi om al zo jong oma te zijn.’

Het duurt een paar seconden voordat ik voel dat ik bloos. Wat een tijd geleden.

‘Mag ik er even bij?’ Een vrouw wijst op een slagroomtaart. Ze tikt nerveus met haar voet op de vloer.

Mijn blik schiet snel heen en weer. ‘Ik moet weg.’

‘Dan zal ik je niet langer ophouden. Bovendien moet je hoog bezoek ook niet laten wachten.’ Hij knipoogt naar me.

‘Ja. Uh... nee, bedoel ik.’

‘We komen elkaar vast nog wel een keer tegen.’

‘Ik hoop het,’ antwoord ik. Dan draai ik me snel om en rijd naar de kassa. Wat moet hij wel niet van me denken?!

Met het tasje op schoot rijd ik terug. Mijn gedachten gaan steeds terug naar de ontmoeting met die bijzondere man. Dave van Dalen. Woont hij hier in buurt? Ik heb hem nog nooit gezien.

Ik schrik als ik getoeter achter me hoor.

‘Wat ben je al vroeg op pad, Myrna.’ Het is Bram, een krachtige vijftiger, die al jaren mijn tuin bijhoudt.

‘Mijn kleinzoon komt op bezoek,’ antwoord ik snel.

Ik zie een brede zwaai van zijn arm als hij me voorbij rijdt.

Weg met al mijn verwarde gedachten, ik moet me richten op mijn mooie plannetje. Ik ga meteen bellen als ik thuis ben. Stel je toch voor dat Saar en Jeffrey echt kunnen komen vandaag. Mijn schaduw danst, alsof ik vandaag de leiding heb genomen over mijn leven en zelfs mijn ziekte even achter me laat.

Eenmaal terug in mijn straat kan ik een trots gevoel nauwelijks onderdrukken. Dit is mijn huis, prachtig gelegen aan de uitgestrekte weilanden en door de dijk beschut tegen de westenwind. Ik stop voor de oprit. Mijn ogen glijden over mijn tuin en het gras dat nodig weer eens gemaaid moet worden. Voor het raam van de erker hangt een lege plantenbak. Ik zal Bram vragen of hij een keer een stel rode hanggeraniums voor me meeneemt. Of zal ik dit keer violen nemen, die kunnen al eerder geplant worden. Ik sluit mijn ogen en denk aan de grote gele bloemen met het purper hart.

‘Mam, mag ik de gitaartjes planten?’ Het iele hoge stemmetje van Josje hoor ik zo weer voor me. Samen in de tuin bezig. Violen of gitaartjes, het is mooi hoe de associatieve geest van een kind werkt.

Als ik mijn ogen open, zie ik Ina achter het raam staan. Het stakerige lijf van mijn buurvrouw valt bijna weg tussen de smalle kozijnen. Maar ik weet dat ze naar me staart. Ik zie haar ogen voor me, waarmee ze me altijd opneemt alsof ik een minderwaardig schepsel ben. Ze laat Peter altijd het woord doen, waardoor ik haar schrille stem alleen hoor als ze hem roept: Pééétèr! Commandierend, zoals je nog niet eens met je hond om zou gaan. Daarna slist ze fluisterend al haar ideeën in zijn oor, waarbij het lijkt alsof alleen haar wóorden al giftig zijn. Het is een bijzonder stel. Zeker als ik zie hoe Peter met haar omgaat. Hij vertrekt geen spier, luistert naar haar opdrachten en gaat aan het werk. Of hij haar bevelen opvolgt weet ik niet, soms lijkt het wel alsof hij bijna onmerkbaar zijn schouders ophaalt.

Zwaait ze nu naar me of is dat een vuist? Heeft ze weer iets nieuws te klagen? Ik twijfel. Ik kijk naar mijn hand die achteloos op mijn stuurpookje ligt. Alsof ik wil dat mijn arm vanzelf de juiste keuze zal maken: teruggroeten of negeren. Als ik weer opkijk is ze verdwenen. Weggedoken in de duisternis van haar huis, waar ik al in geen jaren binnen ben geweest. Wat zou ze daar allemaal doen? Ze werkt niet, ontvangt nauwelijks mensen, ik zie haar alleen maar in de tuin. Elke dag.

Snel rijd ik naar mijn voordeur. Mijn huis is heerlijk, maar de burens mogen verhuizen. Ik laat me door haar niet gek maken. Alleen mijn lijf doet het niet goed meer, voor de rest ben ik zo sterk als wat. Ik geef mooi niet toe aan hun grillen.

De zijkamer is mijn favoriete plekje in huis. Hier kom ik tot rust. Terwijl ik me in mijn luie stoel laat zakken merk ik dat ik langzaam ontspan. Het is niet zo slim dat ik me al had ingesteld op het bezoek van Saar, terwijl ik haar nog niet eens had gevraagd. Nu valt het toch een beetje tegen dat ze niet kan komen. Wat moet ik nu met een hele appeltaart? Ik grinnik zacht. Heel even overweeg ik om Josje uit te nodigen, maar het is de vraag of ik vandaag toe ben aan de pratende wervelwind die mijn jongste dochter meestal is. Ik heb vanmorgen weer uitgebreid oefeningen gedaan die pijnlijk maar nuttig zijn. Ik blijf vechten tegen alle beperkingen die mijn ziekte oplevert. Elke dag in beweging blijven, geen grote temperatuurswisselingen en me houden aan de regels, dan houdt de multiple sclerose zich rustig. Mijn ogen dwalen naar mijn achtertuin waar de Japanse kers volop in knop staat. Straks vormt de boom weer een kunstwerk van zachtroze bloesems, en zal mijn hele tuin geuren naar zoetig fruit, vermengd met een vleugje lente. Aan de boom kleven herinneringen die me dierbaar zijn en die door de voorjaarsbloesems weer tot leven worden gewekt.

Terwijl ik mijn ogen over de planten in mijn tuin laat dwalen, maken mijn gedachten uitstapjes naar de ontmoeting van die ochtend. Het gezicht van Dave doemt op. Hij lijkt opnieuw naar me te knipogen. We komen elkaar vast nog weleens tegen. Dat zei hij toch?

Een trillende warmte vult mijn buik. Ik herken het uit de tijd met Sander. Eerst het aftellen tot een volgende ontmoeting, en later de trouwdag. Wat waren we gelukkig samen en wat vond hij me mooi. Hij streek altijd door mijn lange golvende haren. 'Wat zie je er weer lekker uit met je pikzwarte haren.' Later veranderde dat.

Ik wrijf over mijn ogen alsof ik daarmee de beelden uit het verleden kan verdrijven.

Dave is ouder, en bedachtzamer. En hij heeft de mooiste ogen die ik ooit heb gezien. Bijna lichtblauw met kleine bruine vlekjes als eilandjes in een eindeloze blauwe vlakte. En hij richtte zijn ogen op mij, niet op mijn rolstoel.

Ik wil hem weer ontmoeten, hem zien en spreken, wie weet...?

Stop. Wat een onzin! Alsof Dave in mij geïnteresseerd zou zijn. Hij was gewoon beleefd. Hij heeft een vrouw geholpen, een zielige gehandicapte. Dat doe je toch als je een stropdas draagt?

Ik trek mijn dunne vest dicht om me heen, het is veel kouder dan ik had gedacht, toen ik besloot naar buiten te gaan. Ik heb afleiding nodig. Mijn elektrische motortje zoemt terwijl ik mijn rolstoel over de weg stuur. Er klinkt gegak boven me en ik zie een vlucht ganzen voorbijglijden.

Bij de plezierhaven is geen enkele activiteit te bespeuren. Er ligt een zeilboot, die al maanden half onder water ligt. Het is een triest gezicht. Dit gebeurt er dus als je er geen aandacht aan schenkt.

Boten zinken en mensen kwijnen weg. Langs de weg komen geknotte wilgen als vuisten uit de grond omhoog. Het is grijs en windstil weer. Vogels doorbreken als enige de stilte.

Er zit een vreemde gespannenheid in mijn lijf terwijl mijn gedachten langzaam naar Dave glijden die veel vaker in mijn hoofd opkomt dan ik zou willen. Het is een vreemde controverse tussen hopen en weten.

Als ik omkeer zie ik dat er iemand op me af komt lopen. Is dat Dave? Onmogelijk. Ik kan het niet uitstaan dat ik hem opeens in allerlei hallucinaties lijk te zien. Ik ga langzamer rijden.

Weer tuur ik naar de figuur die mij tegemoet komt. Ik laat mijn stuurpookje los, en mijn rolstoel komt abrupt tot stilstand. De onrust in mijn lichaam is echter druk bezig om van alles in beweging te zetten. Ik moet hier weg, besluit ik dan. Onze eerste ontmoeting wil ik graag warm houden, en niet laten bekoelen door een nieuwe, die vast en zeker gigantisch gaat tegenvallen.

Met een resoluut gebaar duw ik mijn pookje opzij. Ik ga onderlangs terug. Veiliger. Maar voordat mijn rolstoel reageert zie

ik zijn hand omhoog gaan.

‘Hé, Myrna? Wat een toeval.’ Zijn stem wordt door de wind naar me toe geblazen.

Hij weet mijn naam zelfs nog, is het eerste wat ik denk terwijl ik stil blijf staan wachten tot hij bij me is.

‘Wat leuk je weer tegen te komen,’ zegt hij lichtelijk buiten adem. Zijn bijna kale hoofd glimt in het vage licht.

‘Dat had je toch al voorspeld?’ Ik glimlach. Het is sowieso onmogelijk om mijn mondhoecken omlaag te houden.

‘Daar ben ik goed in.’ Weer die ondeugende twinkeling in zijn ogen. ‘Waar ga je heen?’

Goede vraag. ‘Een frisse neus halen.’ Het lijkt me een veilige opmerking.

‘Mag ik een eindje met je meelopen?’

‘Gezellig.’ Ik klink wel erg gretig. Wat moet hij wel niet denken? Of denkt hij niet over dit soort ingewikkelde zaken na?

Hij loopt nu zwijgend naast me, terwijl hij rustig om zich heen kijkt.

‘Woon je hier in Yerseke? Ik heb je nog niet eerder gezien.’ De clichézin is eruit voor ik er erg in heb.

‘Ja, sinds kort. Ik zocht een nieuwe plek en ben direct verliefd geworden op deze omgeving.’

Het woord verliefd gonst door mijn hoofd. Ik probeer zijn dialect thuis te brengen, maar dat lukt niet.

‘Ik heb het gevoel dat ik hier thuis gekomen ben. Het water dat me overal omringt, de rust, de aardige mensen. Het geeft een gevoel van vrijheid.’

‘Ik woon hier al bijna mijn hele leven. Niet geboren, maar wel getogen.’

‘Een echte Zeeuwse dus.’ Hij loopt rustig naast me en weet precies de goede cadans te vinden bij de snelheid van mijn rolstoel. Onze woorden wervelen zacht tussen ons heen en weer.

“Een Zeeuwse muts”, zeiden ze vroeger. Mijn ouders woonden in Kattendijke. Een klein dorpje, waar iedereen alles van elkaar wist.

Nu woon ik alweer jaren aan deze kant van het kanaal.'

We zwijgen allebei.

Zou hij alleen zijn? Dave denkt vast dat ik getrouwd ben. Hij weet dat ik kinderen heb. Een kleinkind zelfs. Hoe moet ik hem vertellen dat ik alleen ben zonder mijn bijgedachten te veel prijs te geven. Deze man zit niet te wachten op een blok aan zijn been. Hij zoekt zijn vrijheid, dat heeft hij toch net aangegeven?

'Ben je...?'

'Heb jij...?'

We schieten in de lach als we tegelijkertijd beginnen te praten.

'Jij eerst,' zegt hij dan.

Ik voel me vreselijk verlegen, en wil de vraag die zomaar in een opwelling naar buiten wilde floepen, niet herhalen.

'Waar heb je eerst gewoond?' vraag ik daarom.

'We woonden in de Betuwe,' begint hij.

Zie je wel, hij is niet alleen. Ik moet mijn best doen om te blijven glimlachen, en niet te laten merken wat zijn woorden in mij teweegbrengen.

'Mijn vrouw werd ziek en is een paar maanden geleden overleden.'

Ik kijk direct opzij. Ik zie dat hij zijn kin naar voren duwt en zijn bril met een routinematige beweging omhoog schuift. Even weet ik niet wat ik moet zeggen. Je liefde verliezen, ik weet wat het is.

Als Dave blijft staan en om zich heen kijkt, zie ik dat het laag water is. De lucht gaat naadloos over in het water van de Oosterschelde. Talloze scholeksters struinen over het slib. Hij wijst naar een bankje.

'Zullen we hier even gaan zitten?'

Hij neemt als vanzelfsprekend helemaal op de hoek van het bankje plaats, zodat ik mijn rolstoel naast hem kan neerzetten. Zo zitten we naast elkaar. Het gaat met zo'n vanzelfsprekendheid dat ik me afvraag of zijn vrouw ook in een rolstoel zat. Ik heb niet eerder iemand meegemaakt die op een volkomen natuurlijke manier rekening hield met mijn beperkingen.

‘Het blijft een moeilijk onderwerp, ik heb er nog niet veel over gepraat.’

‘Mijn man is van de ene op de andere dag vertrokken.’ Ik wil laten blijken dat ik hem begrijp. Dat ik weet hoe hard het is om een partner te verliezen. Ik vertel hem over mijn ziekte en de beslissing die Sander heeft genomen. Het komt zomaar allemaal naar buiten. Persoonlijke zaken die ik aan bijna niemand heb toevertrouwd. Zelfs Saar en Josje weten lang niet alles.

Dave draait zich naar me toe, steunt zijn hoofd op zijn hand en kijkt me alleen maar aan. Dat moedigt me aan om verder te gaan. Om alles te vertellen, ook wat het met me gedaan heeft.

‘Je hebt een zware tijd achter de rug, Myrna.’

‘Jij ook,’ zeg ik zacht. Een briesje zorgt ervoor dat ik een koud spoor over mijn wang voel lopen.

Hij tilt zijn hand op en uiterst behoedzaam laat hij zijn vinger het spoor volgen. Ik voel een rilling door mijn lichaam gaan.

‘Heb je het koud?’ Geschrokken staat hij op, trekt zijn jas uit en slaat die om me heen.

Ik wil zeggen dat ik gloei van binnen, maar het is zo onlogisch dat ik hem alleen maar een glimlach schenk.

‘Kom, ik breng je naar huis, voor je ziek wordt.’

De twinkeling in zijn ogen geeft aan dat hij doelbewust zijn woorden heeft gekozen.

‘Heb je zelf je jas niet nodig?’ vraag ik onderweg naar huis. Ik voel me schuldig. Het is kil geworden.

‘Ik beweeg, en jij zit stil. De keuze lijkt me makkelijk. Bovendien zo ver is het toch niet?’ En om te bewijzen dat hij gelijk heeft versnelt hij zijn tempo. Ik lach hardop. Pas dan realiseer ik me dat het lang geleden is dat ik me van binnen zo blij heb gevoeld.

Voor mijn huis nemen we afscheid.

‘We komen elkaar vast nog wel een keer tegen.’ Er klinkt een plagerig toontje in zijn stem door.

‘Kom morgen een kop koffie drinken.’ Ik flap het eruit. ‘Ik heb appeltaart.’

‘Heeft je kleinzoon niet alles opgegeten?’

‘Het kwam niet zo goed uit.’

‘Mij wel.’

‘Wat bedoel je?’

‘Ik kom graag.’ Hij pakt mijn hand van het bedieningspaneel van de rolstoel en brengt hem naar zijn lippen. De aanraking zie ik meer dan dat ik hem voel. ‘Tot morgen.’

Ik kijk hem na. Bewonder de krachtige passen waarmee hij zich van mij verwijdt, draai me dan om en rij naar de voordeur. Pas als ik de deur wil openen, voel ik zijn jas.

‘Wacht, je vergeet wat.’

Dave is al uit het zicht verdwenen.

Het huis slaapt nog, maar ik ben al uren wakker. Vandaag lijken mijn spieren soepeler, zijn mijn oefeningen minder pijnlijk en valt zacht licht van alle kanten mijn huis binnen. Er danst van alles in mijn buik, het kietelt, borrelt en gonst tegelijk. Er zit een diep geluksgevoel in me, zo anders dan wat ik de laatste jaren als geluk bestempeld heb. Alle problemen lijken weg te zinken in een wit donzen tapijt dat niet alleen zacht, maar ook oneindig doorlatend is, zodat het alles zomaar kan absorberen.

Sinds beide dochters het huis uit zijn, is mijn zelfstandigheid belangrijk geworden. Ik geniet van mijn vrijheid.

En vandaag komt Dave. Bij mij.

Mijn hal is een ruimte vol herinneringen. Een verscholen leven. Het leven dat ik ooit had. Ik stop en bekijk de foto's die ik de afgelopen tijd zorgvuldig uitgezocht heb. Het is gek dat die beelden weer belangrijk zijn geworden. Zoals ik als kind in de zandbak zat, het bollende jurkje zo duidelijk *sixties*. Of als stralende jonge vrouw omringd door vriendinnen, ieder een bos chrysanten in de hand, geslaagd en klaar om ons leven te beginnen. Mijn toekomst lag open, vol mogelijkheden en kansen. Ik was zo verliefd op Sander, en er was maar één ding belangrijk in mijn leven: dat hij mij ten huwelijk zou vragen. Dat deed hij.

Hier in de hal hangt mijn leven. Niet alleen voor mij, maar ook voor Saar en Josje. Zodat ze kunnen zien dat ik een normale vrouw ben geweest, die knap en mooi was, net als zij nu. Zal Dave de foto's bekijken? En wat zal hij denken? Ziet hij vooral de achteruitgang of is hij alleen maar in de Myrna van nu geïnteresseerd?

Ik hoor een auto stoppen. Is Dave er nu al? Hij zou toch pas vanmiddag komen? Ik probeer zo snel mogelijk de spiegel in de hal

te bereiken. Hoe zie ik eruit? Is alles wel netjes? Had ik de keuken al opgeruimd?

Maar in plaats van de bel hoor ik een sleutel in het slot. Dan zwaait de deur open.

‘Het gras moet nodig weer eens gemaaid. En weet je dat je bloembakken nog leeg zijn? Ik kwam trouwens buurman Peter tegen, hij groette me zo vriendelijk dat ik dacht dat ik iets verkeerd had gedaan. Daarna leek hij de kastanjeboom wel te zoenen. Wat een bomenfluisteraar is het toch.’

‘Josje, wat een verrassing.’

‘Weet je wat een verrassing is? Sanne heeft zomaar een nieuwe baan. Ze werkt nu bij een café in Goes. Echt lachen. Ze kletst met iedereen.’ Josje drukt in het voorbijgaan een kus op mijn wang.

‘Wat ruik je heerlijk,’ zeg ik, als ik haar koele wang op de mijne voel. Van binnen moet ik lachen om haar kenmerkende manier van binnenkomen.

Ze strijkt een paar losse haren uit haar gezicht die aan het strakke regiem van haar lange paardenstaart zijn ontsnapt en kijkt me dan met haar ijsblauwe ogen aan.

‘Gewoon de buitenlucht.’

Dan wervelt ze de woonkamer binnen, terwijl ik achter haar aan rijd.

Ze kijkt rond en trekt haar neus op. ‘Hier ruikt het echt vreselijk muf. Je moet je ramen vaker openzetten. Dit is niet gezond.’ Ze loopt naar de achterkamer, en zet het luikje open. Ik moet niet vergeten haar te vragen dat weer te sluiten voor ze weggaat. Vannacht wordt het koud, en voor mij zit het raampje op Mont Blanchoogte.

‘Wat brengt jou ineens hier? Ik had je niet verwacht.’

‘Gewoon bijkletsen.’ Ze rekt zich uit en gaapt uitgebreid. ‘Zal ik koffie maken?’

‘Graag, en pak een stukje appeltaart, als je zin hebt. Ik heb hem al op het aanrecht gezet.’

Vanuit de keuken klinkt het geborrel van de Senseo, het gerammel van kopjes en kastjes die open- en dichtgaan. Vertrouwde keukengeluiden, alleen in dit tempo alweer een tijd geleden.

Josje komt niet vaak langs. Bijkletsen is meestal eenrichtingsverkeer. Mijn jongste heeft verhalen in overvloed, maar te weinig geduld om ze in z'n geheel aan mij te vertellen. Een gesprek met haar is als zeilen tegen de wind in. Een soort laveren tussen nieuwsgierigheid en ongeduld. Ik vind het moeilijk toe te geven, maar ik vind het best prettig dat ze nu op kamers woont. De drukte is beperkt tot stormbezoekjes.

Het luide getik van hakken klinkt op de houten vloer. Ik kijk naar mijn dochter. De strakke spijkerbroek verdwijnt in hoge suède laarzen die boven haar knie eindigen. Is ze magerder geworden? Als ik de smalle strook blote rug boven haar lage heupbroek zie, voel ik een koude rilling. Ik moet er niet aan denken. Zou ze het dan nooit koud hebben? Blote rug, dunne truitjes, nauwelijks bedekte schouders. Ze is veranderd de laatste tijd. Gaat het wel goed met haar?

Josje geeft me mijn koffie en gaat tegenover me zitten op de bank. Haar hoge hakken verdwijnen voor een deel in het rode kleed dat de lange lijnen van de houten planken onderbreekt.

‘Wil je geen appeltaart?’

‘Nee, dank je.’

‘Waarom...?’

‘Voordat je nu gaat zeggen dat het moet, omdat jij het gehaald hebt, doe maar niet.’

De agressie die in haar woorden doorklinkt snoert me de mond.

De stilte die nu in de kamer hangt trekt de band om mijn maag strak aan. Ik ga niet zeggen dat ik wel een stuk lust. Alleen de diepe zucht al die daarop zal volgen... Nee, niets zeggen. Komt wel.

‘Heb je die klok er nu nog niet uitgegooid? Ik dacht dat je genoeg had van het harde getik.’ Josje slurpt kleine slokjes van haar koffie.

‘Ik heb hem van Saar gekregen.’

‘Ja, en? Is ie daarom heilig of zo? Wist je dat mijn horloge stuk is? Ik baal er vreselijk van. Gelukkig heb ik mijn mobiel nog. Misschien moet ik er maar aan wennen, ik mis alleen het gevoel aan mijn pols. Ik heb hem al zo lang. Weet je nog dat ik hem kreeg?’

Ik knik en zak terug in de tijd. Het was voor mij iets speciaals om mijn dochters een horloge te geven als ze naar de middelbare school gingen. Een soort overgang naar een ander leven, en vooral een andere tijd. En zo had het bij Saar ook gewerkt. Maar bij Josje gaat alles nu eenmaal anders. Een maand voor die tijd bleek ze er zelf een gekocht te hebben, maar omdat ik dat niet wist had ze er opeens twee.

‘Hé, heb je bloemen gekregen?’ Josje veert op en loopt op het veldboekje af. De witte klokjes zijn omringd door schermbloemen.

‘Peter was gisteren in de tuin bezig. Toen hij me zag, pakte hij zijn snoeischaar en knipte een mooi boekje bij elkaar.’

Ze kijkt me nu over haar schouder aan. ‘Peter? De wonderen zijn de wereld nog niet uit. Hij was net ook al zo vriendelijk tegen me. Ik dacht dat hij wat goed te maken had, of zo. Ik heb maar net gedaan of ik hem niet zag. Weirdo.’

‘Als Ina maar niet in de buurt is.’ Ik grinnik. ‘Als je haar vergeet te groeten...’

‘Hoe gaat het nu met je?’ Josje loopt terug naar de bank en neemt me nu op alsof ze me voor het eerst echt ziet.

‘Wel goed.’ Ik schuif een beetje ongemakkelijk heen en weer. Zou ze het aan me zien?

‘Dat zeg je meestal, maar is het ook zo?’

‘Ik heb gisteren een prachtig ommetje gemaakt. Het was...’

‘Wat zou je ervan denken als ik weer thuis kom wonen?’

Haar vraag blijft hangen. Ik probeer mijn keel te schrapen, maar zelfs dat lukt niet.

‘Wil je niet dat ik je kom helpen? Ik zie toch dat het niet goed gaat?’

‘Niet goed gaat?’

‘De afwas van gisteren staat nog in de vaatwasser.’

‘Limentina komt vanmiddag pas.’

‘Is dat die nieuwe? Nou, als dat zo blijft...’

‘Ze moet nog even wennen.’

‘Wennen? Ze moet nog beginnen, kun je beter zeggen.’ Josje lacht schor.

‘Ze is pas een paar keer geweest.’

‘De lucht in huis is zo bedompt als een...’

‘Het raampje staat nu toch open?’

‘Als een... als een wekenlang niet gelege vuilnisbak.’

Ik zeg niets meer. Als Josje zo’n bui heeft kan ik beter zwijgen.

‘Over de vuilnisbak gesproken. Die zit propvol. En hij stinkt. De thuiszorg komt altijd te laat en ze kosten een miljoen. Komen ze eigenlijk wel elke dag? Hoe heb je dat nu geregeld? Misschien kunnen we daar wat anders voor opzetten.’

‘Ze komen elke ochtend.’

‘En die Limentina doet haar werk niet goed en jij laat het allemaal gebeuren?’

‘Stop, Josje. Ik...’

Mijn protest wordt gesmoord in Josjes volgende opmerking. ‘Die vrouw moet gewoon haar werk doen. Hoe kom je trouwens aan haar?’

‘Een advertentie bij...’

Maar voordat ik mijn antwoord kan geven, gaat ze alweer verder.

‘Wie heet er nou Limentina? Waar komt ze vandaan? Is ze wel te vertrouwen?’

Ik zucht. Het begint op een kruisverhoor te lijken. ‘Ik ben altijd thuis als ze komt.’

‘Nee, dát maakt uit. Als ze verkeerd wil, houd jij haar niet tegen. Jij kunt niet naar boven, dus heb jij enig idee wat ze daar allemaal doet? En stel dat je haar betrapt, terwijl ze...’

‘Stop, Josje.’

‘Jij kunt haar toch nooit aan? Denk je daar weleens aan? Je hebt niet eens genoeg kracht om een mug te pletten.’

Ik kijk naar mijn koffie waarop het melkschuim langzaam verschrompelt. Ik wil niets horen over mijn beperkingen, die ken ik maar al te goed.

‘Ja, Josje, daar denk ik weleens aan.’ De zucht die erachteraan komt moet haar toch laten inzien waar ze mee bezig is.

‘Mij maakt het niet uit dat het niet zo netjes is in huis, maar voor jou...’

Een schamper lachje ontsnapt, terwijl ik aan de puinhopen denk die Josjes leven karakteriseren. Het was wel prettig dat ik niet meer boven kon komen, dat gaf me een excuus om er niet meer over te hoeven beginnen. Die strijd was gestreden.

‘Ik maak me meer zorgen om jou,’ gaat ze nu zachter verder. ‘Je zit erbij alsof je leven voorbij is. Ik heb al wekenlang geen lachje op je gezicht gezien.’

Volkomen verbouwereerd staar ik haar aan. Wanneer is ze hier voor het laatst geweest? Bovendien heb ik het gevoel dat ik straal. Tenminste vóórdát ze kwam. Maar Josje dramt maar door en ik weet dat het moeilijk zal zijn deze rollercoaster te stoppen. Als ze eenmaal iets in haar hoofd heeft, is het onmogelijk die gedachtegang te doorbreken.

‘Het gaat niet goed met je, dat is wel duidelijk. En dus is het beter dat ik weer thuis kom wonen.’ Ze pakt haar kopje op en loopt naar de keuken. ‘Wil je ook nog een kopje? O, je hebt nog.’

Weg is ze. Keukengeluiden begeleiden haar geneurie. Terwijl ik nadenk hoe ik dit nu weer rond kan breien, vouw ik mijn handen om het kopje, behoedzaam alsof het een rauw ei is. De koffie is lauw, maar het pept me toch wat op. Ik hoef niet meer te moederen, dat hoofdstuk is definitief afgesloten. Bovendien wil ik haar helemaal niet meer om me heen hebben. Ik ben blij met mijn herwonnen vrijheid. Stel je voor dat ze hier binnen was komen rennen als... Mijn lippen blijven aan het kopje plakken als ik ineens aan Dave moet denken. Josje was zo gek op haar vader. Sander was

haar idool, haar grote sterke vader die al die wilde spelletjes met haar deed. Soms denk ik dat Josje nog steeds hoopt op haar vaders terugkeer. De manier waarop ze over hem praat...

De angst verspreidt zich als een golf adrenaline door mijn lichaam. Josje zal nooit een ander naast mij accepteren. Voorlopig moet ze Dave nog maar niet ontmoeten.

Als ik mijn kopje neerzet, valt het om. Ik wil het weer rechtop zetten, maar Josje staat alweer naast me en neemt het kopje van me over.

‘Heb je vanmorgen wel gegeten?’

Langzaam laat ik de lucht uit mijn longen ontsnappen. Ik ga niet zeggen dat ik vanmorgen alleen een plak ontbijtkoek heb genomen omdat ik geen hap door mijn keel kon krijgen.

‘Niet dus.’ Josje trekt zelf de conclusie.

‘Ik heb gegeten.’ De rest slik ik in.

‘Mam, dit is mijn voorstel. Ik zeg mijn kamer op en trek weer bij je in.’

‘Geen sprake van. Je hebt je werk. En je hebt net zo’n lekker plekje in Goes gevonden.’

‘Niet belangrijk. Dit is echt geen doen. Ik kan dit weekend al komen.’

‘Het is niet nodig, Josje.’

‘Daar gaat het niet om, mam.’

Heeft het zin om te reageren? Josje luistert toch niet naar me.

‘Ik heb het prima naar mijn zin in mijn eentje. Echt. Ik heb alles goed geregeld, en voor de dingen die ik niet meer zelf kan, heb ik hulp.’

‘Dus je wilt me niet meer thuis hebben?’ Paf, een klap om mijn oren.

‘Dat is het niet, Josje. Jij moet je eigen leven gaan leiden, dat is goed. Zo hoort het. Je mag me best helpen, maar alleen als het nodig is. En nu is het níet nodig.’ Ik merk dat ik harder ben gaan praten.

Josje zit nu op de punt van de bank. Ze buigt haar hoofd, terwijl ze haar handen in haar schoot heeft liggen, alsof ze een laatste aanval voorbereidt. Dan heft ze haar gezicht naar me op. 'Ik heb een afspraak met Sandra. Ken je die nog?'

Ik schud mijn hoofd, vooral omdat ik even niet kan denken. 'Die nu in dat café werkt?'

'Dat is Sanne. Sandra heeft de kappersschool afgemaakt en zoekt modellen. Denk je dat kort haar me leuk staat?'

'Laat je je haar knippen?' Ik probeer haar te volgen, maar ze gaat me te snel.

'Dat zeg ik toch niet. Jeetje, mam. Doe eens normaal.' Met een klap zet ze haar kopje terug op tafel. 'Ik ben weg. Mag ik een boterham pakken?'

'Natuurlijk.'

'Zal ik er ook eentje voor jou maken?'

Ik smelt ter plekke.

'Zie je wel dat ik je wil helpen?' Josje bukt zich over me heen, een vluchtige ademtocht als kus. Dan loopt ze met haar oneindig sterke benen de kamer uit. De voordeur slaat dicht. Weg is ze, haar boterham is ze alweer vergeten. Pas dan voel ik een koude tocht in mijn nek, door het bovenraampje.

Het is vrijdagmiddag, en dus heeft Josje vrij van school. Ze vindt het stom dat ze niet naar school mag, net als Saar. Ze wil niet klein zijn. Nu moet ze thuis spelen, terwijl haar moeder op de bank ligt. Ze is moe, zei ze net. Ze is altijd moe. Of boos, omdat Josje lawaai maakt, terwijl Josje haar alleen maar wil helpen.

Josje mist haar vader. Die speelt altijd met haar, en als ze mazzel heeft rent hij achter haar aan. Doen ze tikkertje, gewoon met z'n tweetjes. Dan rollen ze over de grond en kietelt hij haar zo lang dat ze bijna geen adem meer krijgt. Heerlijk vindt ze dat.

Ze loopt naar de weg voor het huis, maar daar is ook niets te doen. Op de dijk staan schapen. Josje loopt naar het hek en mekkert luid. Een van de schapen kijkt haar lodderig aan. 'Mèèèh!' roept Josje nog een keer en steekt dan haar tong uit.

Josje plukt verveeld wat grassprietten, steekt ze in haar mond en duwt haar gezicht dan naar voren. Het schaap draait zich van haar af, alsof ze kwaad is op haar. Net als haar moeder.

Josje springt met haar voeten om en om op de onderste trede van de trap van de dijk. Ze kijkt naar boven. Twintig treden betekent dat ze lief is, meer dan twintig stout. Josje rent de trap op, maar ze raakt bij de zestien de tel kwijt. 'Veertien, vijftien, zestien,' Josje neemt de laatste treden met twee tegelijk. 'Negentien!' Boven op de dijk huppelt ze een rondje. Ze weet dat ze niet aan de andere kant van de dijk mag komen.

Het water van de Oosterschelde flonkert mooi. De zon lijkt het water steeds even aan te raken, alsof ze tikkertje spelen. 'Tikkie,' roept ze en ze duwt tegen een paal. 'Tikkie,' tegen de volgende paal.

Opeens staat ze beneden aan de dijk. Bij het water liggen schelpen. Zal ze een mooie schelp zoeken voor mama? Ja, dat gaat ze doen. Dan vindt haar moeder haar vast lief. Of een oester, daar houdt papa van. Ze rent de weg over en schrikt van de toeter. Waar komt die auto vandaan?

'Mag je hier wel komen?' Buurman Peter.

‘Ik ga een hele mooie schelp zoeken.’ En weg rent Josje. Ze vindt Peter eng. Hij praat alsof hij een schaap is.

Ze weet heus de weg wel. Papa gaat vaak met haar zeepieren vangen, en als hij heel diep schept komen die hele vette naar boven. Papa is altijd blij met haar. ‘Je bent mijn grote meid’, zegt hij dan.

Ze huppelt blij verder, langs de grote bakken waarin oesters groeien. Papa heeft haar een keer laten zien hoe die eruitzien. ‘Is dat een oester?’ vroeg ze, terwijl ze met haar vinger het glibberige ding aanraakte. Papa gooide het zo in zijn mond.

Josje stopt en kijkt naar de boten die voor haar liggen. Ze zou ook wel de zee op willen. Ze kan al een beetje zwemmen. Met haar armen langs haar hoofd crawlend rent ze naar beneden. Zie je wel dat ze al heel hard gaat.

Hé, wat hoort ze? Voetje voor voetje loopt Josje naar het water toe. Ze gaat op haar hurken zitten bij een halfgezonken roeiboot. In de boot zit een vogel met een grote oranje snavel. Zijn ogen lijken op kleine zwarte kniekers. De vogel schreeuwt, en fladdert wild met zijn vleugels.

‘Stil maar.’ Josje zet een hoog stemmetje op, zoals Saar ook doet tegen haar pop.

De vogel probeert weg te vliegen, maar dat lukt niet. Josje gaat op haar buik liggen, maar kan er net niet bij. Voorzichtig klimt ze op de plank die boven water uitsteekt. Ze schrikt als de boot naar beneden zinkt en de vogel bijna kopje onder gaat.

‘Nee, niet verdrinken,’ roept ze, en ze laat zich in het water zakken. De vogel is nu weer boven. Ze kruipt door het water naar het zwart-witte dier toe, en pakt het zachtjes bij de vleugels. Ze schrikt als hij fel in haar hand begint te pikken. Dat doet zeer.

‘Niet doen,’ zegt ze boos. ‘Ik wil je helpen, hoor.’

Met een scheef kopje kijkt de vogel haar aan.

‘Stil maar. Zit je vast?’ Josje kijkt naar de pootjes, twee oranje stokjes, die precies dezelfde kleur hebben als de snavel. ‘Je bent lief,’ zegt ze. ‘Ja, je bent lief. Stil maar.’

Josje streelt over de vleugel. Ze voelen veel harder dan ze dacht, een beetje als de bladeren van de grote plant in de kamer. Stevig. Ze slaat